

שיבת הפתל - ירושלים
שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א
לפרשת ויקרא תשפ"ד¹
(בתוספת ובהרחבת הדברים על פי שיחות משנים שעברו)
"החפץ לה' בעלות וזבחים"?

ספק חטא חמור יותר מחטא ודאי

התורה מצוה בפרשתנו: "נפש פי תחטא בשגגה מפל מצות ה' אשר לא תעשינה, ועשה מאחת מהנה" (ויקרא ד, ב), מי שעבר בשוגג על לאו שבמזיד חייבים עליו כרת (רש"י שם), כגון שאכל חלב - צריך להביא שעירת עיזים או כשבה לחטאת (שם, כז-לב). כמה צריך להיות שווי הבהמה שמביא לחטאת? - אומרת הגמרא, אפילו חטאת בת דנקא (זבחים מח, א). כלומר, די בבהמה שווה קצתה כסף אחת בלבד (סכום קטן מאד). אמנם קרבן כזה אינו מן המובחר (עי' תוס' שם ד"ה וחטאת, ותוס' ב"ב קסו, ב ד"ה רבעתים), אבל מעיקר הדין רשאי אדם להביא גם חטאת כזו, והוא יוצא בה ידי חובתו².

לעומת זה, יש עוד פרשה בפרשתנו: "נפש פי תחטא ועשתה אחת מפל מצות ה' אשר לא תעשינה, ולא ידע ואשם" (ויקרא ה, יז), כלומר: "מי שבא ספק כרת לידו, כגון שנסתפק לו אם אכל כזית חלב, הרי זה מביא אשם תלוי, ומגן עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא" (רש"י שם). וכמה צריך להיות שווה האשם הזה? - אשם זה צריך להיות שווה לפחות שני סלעים כסף (זבחים מח, א).

והנה, שני סלעים כסף שווים פי כמה וכמה יותר ממעה³. וצריך אפוא להבין: מה ההגיון בזה? אם על עבירה ודאית די בקרבן ששווה מעה אחת כסף, למה על ספקה של אותה עבירה צריך להביא קרבן ששווה פי כמה יותר?

הרמב"ן (ויקרא ה, טו) ורבינו יונה (ברכות דף א' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה והא) עמדו על קושיא זו, ואמרו כך: כשאדם יודע בודאות שנכשל, הוא מצטער ודואג על החטא שבא לידו, וצער זה יש בו כדי לכפר במידה רבה על החטא. לכן, כדי להשלים את הכפרה, די שיביא קרבן קטן, אפילו חטאת בת דנקא. לעומת זאת, מי שרק מסופק אם חטא, לא עולים בלבו רגשי צער וחרטה כל כך. לכו אומר לו: "נו, מסתמא לא אכלתי חלב. מסתמא זה היה רק שומן, או משהו אחר. צדיק כמוני, ודאי הקב"ה לא מביא תקלה על ידו"!!! אדם זה רגוע יותר, כי הוא משלה את עצמו שלא חטא⁴. לכן, באדם זה החמירה התורה יותר, לחייבו קרבן ששווה הרבה כסף - שני סלעים - כדי שיתן לבו לאפשרות שחטא, ויתעורר לחזור בתשובה⁵. בלי הדחיפה הזו, מי יודע אם יחזור בתשובה, ואם יעשה תשובה כדבעי.

עיקר התשובה - שברון הלב

היוצא מן הדברים, שעיקר הכפרה הוא - שברון הלב. אם הלב אינו שבור, לא יעזור לחוטא כל קרבן שיביא. כל המטרה של הקרבן היא, שהאדם יתחרט על המכשול שבא לידו. כי גם בשוגג, אדם משלה את עצמו קצת: נו, מה נורא כל כך, בסך הכל הייתי שוגג. ובספק שגגה, אדם משלה את עצמו עוד יותר: אולי בכלל לא עברתי עבירה. לכן, שם צריך יותר דחיפה

לשברון לב מאשר בחטא ודאי, כי אין שם שברון לב באופן טבעי.

הפסוק אומר, "פי לא תחפץ זבח ואתנה, עולה לא תרצה" (תהלים נא, יח). הקב"ה לא חפץ בזבחים ועולות, שהרי לא חסרות לו בהמות. מה הוא כן רוצה? - "זבחי אלקים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה" (שם, יט). הקב"ה רוצה שהאדם ישבור את לבו. אם הוא שובר את לבו, הקב"ה רוצה בו, ואז גם הקרבן עולה לרצון. אבל אם האדם לא שובר את לבו - הקרבן לא שווה הרבה. כי לא הקרבן הוא העיקר, אלא שברון הלב⁶.

"לא דברתי על דברי עולה וזבח"

יסוד זה מופיע גם בהפטרות השבוע - הפטרת פרשת זכור. שמואל הנביא אומר לשאול המלך: "החפץ לה' בעלות וזבחים, כשמע בקול ה'" (שמו"א טו, כב) - וכי חפץ הקב"ה שיקריבו לו קרבנות?!

מה פירוש הדברים? וכי אין ה' חפץ בקרבנות?! הרי עבודת הקרבנות היא אחד משלשת העמודים שהעולם עומד עליהם - תורה, עבודה, וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב). עבודה - זו עבודת הקרבנות. כשאברהם אבינו שואל את הקב"ה על ארץ ישראל "במה אדע פי איך שנה" (בראשית טו, ח), הקב"ה עונה לו: "קחה לי עגלה משלשת" וכו' (שם, ט), וביארו חז"ל שהכוונה היא לעבודת הקרבנות (תענית כז, ב). הרי שקרבנות הם ענין גדול, שבגללו אנו זוכים לשבת בארץ ישראל.

גם על קרבן פסח נאמר: "ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה... והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים" (שמות יג, ח-ה). כלומר, בשביל "העבדה הזאת" של קרבן פסח, יחד עם אכילת מצה ומרור, יצאנו מצרים. הרי שהקרבנות הם דבר גדול מאד, והם גם תופסים מקום נכבד בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. כל הפרשה שלנו, פרשת ויקרא, מדברת על קרבנות שצריך להקריב במצבים שונים. וכן פרשת קרבנות המוספים בפרשת פינחס. מסכתות שלמות ופרקים שלמים בש"ס עוסקים בדיני הקרבנות, מסכתות זבחים, מנחות, פסחים, חגיגה ועוד, מלאים בדיני הקרבנות, אז מה פירוש הדבר שאין לה' חפץ בקרבנות?

גם במקומות נוספים נראה לכאורה שהנביאים מתחסים אל הקרבנות כאילו אין הקב"ה חפץ בהם. אסף המשורר אומר (בשם ה'): "האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה"?! (תהלים נ, יג). וכי אני זקוק לקרבנות בשביל אכילה ושתייה?! גם ירמיהו אומר: "עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר. פי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח" (ירמיהו ז, כא). מה פירוש "לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח"? הרי מפורש בתורה שבשביל לצאת מצרים היה צריך

מיטב הצאן והבקר והמשנים ועל הפרים ועל כל הטוב, ולא אבו
התרימים" (שמו"א טו, ט), בניגוד לצינוי ה' שאמר לו, "לך והפיתה
את עמלק והתרמתם את כל אשר לו... והמתה מאיש עד אשה
מעלל ועד יונק משור ועד שיה מגמל ועד חמור".

ישראל רוצים עכשיו לתקן את החטא הזה: שאול חמל על
מיטב הצאן והבקר - אנו נלחם בעמלק ולא ניקח כלום.⁸ ונרמוז
ענין זה בפסוק עצמו: "ובכזה לא שלחו את ידם" - ר"ת שאול
(מהרא"ל צונץ, מלא העומר). כולם הבינו מעצמם, בלי שמרדכי
ציוה על כך, שצריך לתקן כאן את הטענה שהיתה על שאול -
"ותעט אל השלל" (שמו"א טו, ט). אמנם לא בשביל ליטול
לעצמו, אלא כדי להביא קרבן לה' (שם, כא), אבל בכל זאת הדבר
נבע מתאנת שלל, להרגיש שלקחו שלל. לכן כאן לא לקחו שלל,
להראות שהמלחמה היא רק לשם שמים, לא לשם ממון (ע"רש"י
אסתר ח, יא).

משלוח מנות - מתקן את הקטרוג של המן

יש עוד דבר שאנו עושים, שהוא מעיקר התקנה של פורים,
שהוא תיקון למה שהיה באותו דור.

המן הרשע אמר למלך אחשוורוש: "ישנו עם אחד מפזר
ומפזר בין העמים בין העמים" וכו' (אסתר ג, ח). מהו "מפוזר"
ומהו "מפורד"? מפוזר אפשר לפרש כפשוטו: יש יהודים
שיושבים בבבל, יש שיושבים בפרס, יש שיושבים ביון, ויש
שיושבים בשאר המדינות. אבל "מפורד" אולי הכוונה היא
לפירוד רוחני, שלכם אינו לב אחד, לבותיהם חלוקים זה מזה,
וא"כ יהיה קל להשמיד אותם ח"ו, כי אין אחדות בתוך עם
ישראל.⁹

אולי מפני זה, אחרי שניצחו את הגויים, תיקנו "משלוח
מנות איש לרעהו ומתנות לאֶבְיֹוֹנִים", כדי לחזק את האחדות
בתוך עם ישראל, שירגישו ששייכים ומחוברים זה לזה, להיפך
מהקטרוג של המן.¹⁰ המן אמר "עם מפזר ומפזר", אז מרדכי
רוצה שלא יהיה כך, שיהיה "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות
לאֶבְיֹוֹנִים", להראות את הקשר בין יהודי ליהודי, את החיבה של
יהודי ליהודי, שכולנו בני אב אחד, כולנו עבדי ה'. זה מתקן את
המצב שהיה קודם, שלא יהיה פירוד בעם ישראל, שלא יהיו
"נחשלים אחריו" (דברים כה, יח), יחידים שהענן פלטם (רש"י
שם), ממילא לא יהיה עמלק שמזנב בכל הנחשלים אחריו.

הפוסקים דנים, האם טעם התקנה של משלוח מנות הוא כדי
שיהיה לכל אחד מה לאכול בסעודת פורים, שלא יחסר לשום
יהודי צרכי סעודה, או שהטעם הוא כדי להרבות אהבה ואחוה
בעם ישראל.¹¹ כך או כך, ודאי המציאות היא שמשלוח מנות
מרבה אהבה ואחוה בין יהודים, ובודאי ראוי לכוין גם לטעם
הזה.¹²

יהי רצון שנזכה לאורה ושמחה וששון ויקר, כימים אשר נחו
בהם היהודים מאויביהם בשושן ובכל המדינות.

השיחה נערכה לפי קוצר דעתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

להקריב קרבן פסח, לתת מהדם על המשקוף ועל שתי המזוזות,
איך אפשר לומר לא דיברתי ולא ציויתי על דברי עולה וזבח?
התירוץ הוא, שהעולות והזבחים כן רצויים. יש בהם
תועלת, ויש בהם התקרבות אל ה'. אבל בתנאי אחד! בתנאי
שהמקריב את הקרבן מכיין את לבו לשמים. התורה אומרת
(בפרשתנו) בעולת בהמה "אשה ריח ניחוח לה" (ויקרא א, ט),
וכן בעולת העוף נאמר "אשה ריח ניחוח לה" (שם, יז), וכן בקרבן
מנחה נאמר "אשה ריח ניחוח לה" (שם, ב, ב), ללמדך שאחד
המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים (משנה
מנחות קי, א). הקב"ה הרי לא צריך את הקרבן. מה הוא כן צריך?
- את הלב שלך! "רחמנא ל' פ' א בעי" (ע"י סנה' קו, ב) ולכן לא
משנה איזה קרבן תביא, העיקר שהשקעת בו את הלב. "וכי
תזבחו זבחי שלמים לה', לרצונכם תזבחהו" (ויקרא יט, ה). "לא
לרצוני אתם זבחים אלא לרצונכם אתם זבחים" (מנחות שם).
בשבילכם אתם מקריבים, לא בשבילי.

ולכן את קרבן הפסח במצרים ה' ודאי רצה, שהרי הקריבו
אותו מתוך מסירות נפש ממש, שהמצרים היו עלולים להרוג
אותם על שרוצים לשחוט את אלהיהם, וכשהקרבן בא מתוך
מסירות נפש כזו, ה' ודאי רוצה אותו.

אבל במלחמת שאול בעמלק הרי ה' רצה להפך! ה' צוה את
שאול להמית "מאיש עד אשה, מעלל ועד יונק, משור ועד שיה,
מגמל ועד חמור" (שמו"א טו, ג). לא רצה קרבנות שבאו מעמלק.
לכן כל הזבח הזה הוא תועבה. ה' לא חפץ בו. ועל זה אמר
שמואל הנביא: "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמצע בקול ה'?"!
וכי הקב"ה מעוניין בקרבן כזה, שאין בו שמיעה בקול ה' ודאי
שלא! עדיף היה לשמוע בקול ה' ולא להביא אותו, מאשר
להביא את הקרבן תוך שעוברים על ציווי ה' שאמר להמית את
כל בהמות עמלק. אין כאן "ובלבד שיכוין את לבו לשמים". כי
איזו כוונה לשמים יכולה להיות כשעוברים על רצון ה'?

ישראל בזמן מרדכי ואסתר מתקנים את חטאו של

שאול המלך

בענין האיסור להנות ממון של עמלק, חשבתי, הרי כתוב
במגילה "ותשם אסתר את מרדכי על בית המן" (אסתר ח, ב). איך
מותר לאסתר למסור למרדכי את בית המן? הרי בית המן הוא
ממון של עמלק, ואיך מסכים מרדכי לקחת אותו ולהנות ממנו?
חשבתי לומר, הרי המן נהרג ע"י אחשוורוש, והדין הוא
שהרוגי מלכות נכסיהן למלך (סנה' מח, ב; רמב"ם פ"ד מהלכ' מלכים
ה"ט). ממילא, ברגע שאחשוורוש ציוה לתלות את המן, הוא זכה
בביתו ובכל רכושו. מעתה נכסים אלו כבר אינם נכסי המן אלא
נכסי אחשוורוש, ומותרים בהנאה לישראל.⁷

והנה, מרדכי אמנם לקח את בית המן, אבל ישראל נהגו
באופן שונה. אחשוורוש נותן רשות ליהודים "להשמיד להרג
ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אתם... ויש ל' ל' ל' ב' ו'
(אסתר ח, יא), אבל ישראל לא מנצלים את הרשות הזו, "וב' ב' זה
לא שלחו את ידם" (שם ט, ט). למה לא שלחו? ומדוע
מדגיש זאת הכתוב ש'וש פעמים? (שם טו; שם טז) אולי
כדי לרמוז, שהיתה כאן כוונה מצד ישראל לתקן את חטאו של
שאול המלך במלחמת עמלק. חטאו של שאול היה, שחמל "על

1. לדעת הרב שליט"א, בכל פרשה בתורה יש קשר או הקבלה בין תחילת הפרשה לסופה. [הרב פרסם מאמר בענין זה בכתב העת "ירושתנו", כרך

- ג) (תשס"ט) עמ' קי"ח. כתב עת זה יוצא לאור פעם בשנה ע"י "מכון מורשת אשכנז" (בני ברק), ובו מחקרים וסקירות בתורתם של חכמי אשכנז, אורחותיהם ומנהגיהם].
- הקשר שציין אליו הרב שליט"א בפרשת ויקרא: "וְנִצְּחָה לֹא לְכַפֵּר עָלָיו" (ויקרא א, ד) ⇔ "וְכִפֵּר עָלָיו הַפֶּה" (שם ה, כו).
קשר נוסף: "וְזָכַר תְּמִים יִקְרָבֵנוּ... לְפָנָי ה'" (שם א, ג) ⇔ "וְנָאֵת אֲשָׁמוּ וְבִיא לָהּ אֵיל תְּמִים" (שם ה, כה).
2. ואף בפחות מדנקא יוצא (רש"י זבחים מח, א ד"ה דנקא, ותוס' שם ד"ה וחסאת), אלא שבפחות מדנקא י"א דנקא עבריין (תוס' כריתות י, ב ד"ה מכלל).
3. פי ארבעים ושמונה (ע"י תוס' ב"ב קסו, ב ד"ה רבעתים).
4. וידוע, ש"ספק" הוא בגימטריא "עמלק" (240), כי הספק הוא מקליפת עמלק, שע"י שנסתפקו ישראל "הַיֵּשׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין" (שמות יז, ז), מיד "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק" (שם, ח. ועי' רש"י שם). היינו, שהספק בהשגחת ה' - "הַיֵּשׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין" - פֶּתַח פֶּתַח בְּפָנָי עֲמֶלֶק - הכופר לגמרי בהשגחה, ומאמין רק במקרה - לבוא ולפגוע בישראל. [וגם הֶמֶן נרמז בתורה בלשון ספק: "הֶמֶן הָעֵץ" ...? (חולין קלט, ב). ואכמ"ל].
וזהו "אֲשֶׁר קָרָף בְּדָרְךָ... וְנָאֵתָה עֵינֶיךָ וְנָגַע" (דברים כה, יח). כי מי שיש לו ספקות באמונה, הוא עייף ויגע בעבודת ה', ומצב זה מביא ל"קָרָף בְּדָרְךָ", שנולדים בו עוד יותר קירור ורפיון. והדברים ידועים.
- וכן בענייננו, הספק שיש לאדם אם תָּטָא או לא, מביא קרירות ורפיון ביחס לחובת התשובה המוטלת עליו, ולכן החמירה עליו התורה בענין הקרבן, יותר ממה שהחמירה על מי שידוע בו דאי שחטא.
5. וכן הביא הרמ"א להלכה, וז"ל: "ויש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בעשרת ימי תשובה. וספק עבירה צריך יותר תשובה מעבירה ודאי, כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע, ולכן קרבן אשם תלוי הוצרך להיות יותר ביוקר מחטאת" (רמ"א או"ח סי' תר"ג).
6. וכתב ב"מאור ושמש" (סוף פר' קרח) בשם ה"ברית מנוחה" (שהוא ספר קבלה קדמון), שבשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש, היה מסתכל הכהן העובד בבעל הקרבן, והבין מחשבתו, ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי, רמז הכהן העובד ללויים שיזמרו ניגון לעורר בעל הקרבן להרהר בתשובה, ואזי הלויים בשירים ובזמרים הביאו לבעל הקרבן שיהרהר בתשובה.
7. ונאמרו גם תירוצים אחרים, כגון: א' בית המן לא היה שלו, אלא הועמד לרשותו מטעם המלכות, והיה שייך למלכות; ב' המן היה עבדו של מרדכי (ע"י רש"י מגילה טו, א ד"ה וזה בא בפרוזבול), ומה שקנה עבד קנה רבו, וממונו של המן היה מלכתחילה של מרדכי; ג' האיסור להשתמש בממון עמלק הוא רק מה שנלקח ממנו בזמן של מלחמה עמו, משא"כ ממונו של המן לא ניטל ממנו במלחמה אלא במצות המלך. ויש גם תירוצים נוספים.
8. הקשה השפת אמת (ליקוטים, סוף ספר שמות): אם רצו לתקן את חטאו של שאול, א"כ אדרבה, היה להם לבוז ולאבד הכל [כשיטת רש"י (דברים כה, יט), שמצות מחיית עמלק היא אף על רכושם]. וגם למה כתבו להם מרדכי ואסתר באגרות השניות "ושללם לבוז"?
ובאר השפ"א, שבאמת בזו את השלל ואבדוהו, וזהו "ובבזה לא שלחו את ידם", שלא שלחו ידם להנות ממנו, אלא אבדוהו. ומה ששלחו להם מרדכי ואסתר "ושללם לבוז", היינו לבוז כדי לאבדו.
- ויש להוכיח כדבריו מלשון הפסוק. דהנה לכאורה יש סתירה בפסוק מיניה וביה, שמצד אחד הפסוק אומר "ובבזה לא שלחו את ידם", משמע שהיתה ביזה, ומצד השני הפסוק אומר "ובבזה לא שלחו את ידם", וא"כ איך היתה כאן ביזה. וי"ל שממון הנהרגים נבזו ע"י הגויים, ולא ע"י ישראל. אך י"ל עוד כהשפת אמת, שישראל עצמם בזו, אך איבדו את הביזה מן העולם, וזהו "ובבזה לא שלחו את ידם", שלא נהנו ממה שבזו. והגרי"ז עה"ת (סטנסל אות ק"י) הביא בשם אביו הגר"ח לבאר כפשוטו, שלא בזו ישראל כלום. ומ"מ לא ביטלו המצוה למחות את זכר עמלק, כי לא נתחייבו לאבד את ממון עמלק אלא אחר שבא לרשותם, אבל אם לא בא לרשותם לא נתחייבו לאבדו. ע"ש.
9. וכן כתב ה"שפת אמת": "כשיש אחדות בישראל, אינו יכול אותו הרשע לשלוט בנו, רק כשחסר האחדות. ולכן אמר שהם מפוזר ומפורד, ויכול לשלוט בהם. ואסתר אמרה לֶךְ כְּנֹס (אסתר ד, טז). וכן נתקיים הכינוס, כמ"ש: נקהלו ועמוד על נפשם (שם ט, טז). ובכח הכינוס והקהילה נעשה הישועה" ("שפת אמת" לפורים תרמ"ט). [ואולי מפני זה נקרא יום קריאת המגילה לבני הכפרים "יום הכניסה" (משנה מגילה ב, א), לרמז גם לענין זה של "לך כנוס", שהוא יסוד מרכזי בנס פורים].
10. כן כתב רבי שלמה הלוי אלקבץ בספרו "מנות הלוי" על מגילת אסתר (ט, טז), וז"ל: "עוד הוסיפו 'ומשלוח מנות' וגו', כי זה רומז כי הם באגודה אחת, ובאהבה ואחוה, היפך מה שאמר הצר הצורר 'מִפְּנֵי וּמִפְּרֵד', עכ"ל.
11. ע"י בהערה הקודמת, שם נתבאר שלדעת רבי שלמה אלקבץ טעם תקנת משלוח מנות הוא כדי להרבות אהבה ואחוה בישראל, ושיהיו באגודה אחת. וכעין זה כתב גם המהר"ל ("אור חדש" ט, כב). אבל בתרומת הדשן (סי' קי"א) כתב, שמצות משלוח מנות נתקנה כדי שיהא לכל אחד די וסיפק לאכול בסעודת פורים, ולקיים המצוה כדינה. וכן כתב הלבוש (סי' תרצ"ה ס"ד), וכן נראה קצת מדברי הרמב"ם (הלכ' מגילה פ"ב הט"ו, ע"ש). ואיכא כמה נפ"מ לדינא בין טעמים אלו. כגון, מה שכתב הרמ"א (סי' תרצ"ה ס"ד), "אם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם, או מוחל לו - יצא". וכתב החת"ם סופר בתשובה (או"ח סי' קצ"ו), שדין זה תלוי בטעמי המצוה, דאם הטעם הוא כדי להרבות אחוה ורעות, א"כ כיון ששלח והראה חיבתו, וחבירו יודע דחפץ הוא לשלוח רק שמחל ואינו רוצה לקבל, ולא מחמת שנאה הוא, שפיר יצא ידי חובתו. אבל אם טעם המצוה הוא משום הסעודה, כל שלא קיבל חבירו - לא יצא". [וכן כתב ה"בן איש חי" בשו"ת תורה לשמה סי' קפ"ח].
- נפ"מ נוספת: המשנ"ב (סי' תרצ"ה ס"ק כ') הביא מחלוקת האחרונים, האם כששולח בשר למשלוח מנות צריך הבשר להיות מבושל, ולא סגי בבשר חי, דמשלוח מנות צריך להיות ראוי מיד לאכילה, או שמא כיון שהוא שחוט וראוי להתבשל מיד סגי בזה. ויש לתלות מחלוקת זו בב' הטעמים הנ"ל. שאם טעם המצוה הוא להרבות אחוה ורעות, א"כ ראוי שיהיה מבושל, שבזה מגלה יותר אהבתו אליו. אך אם טעם המצוה הוא כדי שיהיה לו כמה לסעוד, א"כ סגי בבשר חי, והמקבל יוכל לבשלו בעצמו. ויש עוד נפ"מ, ואכמ"ל.
12. וכבר כתבו הפוסקים, שודאי גם בעל "תרומת הדשן" מודה להטעם של רבי שלמה אלקבץ, שמשלוח מנות נתקן כדי להרבות אהבה ואחוה בישראל, ושיהיו באגודה אחת. ולא בא ה"תרומת הדשן" אלא להוסיף, שענין זה צריך להעשות דוקא ע"י שידאג לו שיוכל לקיים מצות סעודת פורים, ולא באופן אחר (כגון שישלח לו בגדים וכלי בית), כי בזה ניכר החיבה וקירוב הדעת יותר, כששולח לו מה שנצרך לו להיום, ודבר בעתו מה טוב. אך מכל מקום לכו"ע עיקר טעם משלוח מנות הוא מצד ריבוי אחוה ורעות. [וההוכחה לזה, שהרי אם כל הענין של משלוח מנות הוא רק כדי שיוכל לקיים סעודת פורים, א"כ גם בשאר ימים טובים היה לחז"ל לתקן כן, שהרי גם בשאר ימים טובים יש חיוב סעודה, ולמה לא תקנו גם בהם משלוח מנות איש לרעהו? אלא ודאי עיקר הטעם בזה הוא משום ריבוי אהבה ואחוה, שזה ענין מיוחד דוקא בפורים, נגד מה שאמר הצורר שהם 'עַם מִפְּנֵי וּמִפְּרֵד' במחלוקת, וכפי שנתבאר לעיל].